

Kuinka Turmiolan Tommia olisi luettava?

Ilkka Arminen

Vaikka Turmiolan Tommi ei ilmestyessään saanut suurta huomiota, se on jäänyt Suomen alkoholimytologiaan. Murheellisten laulujen maassaan Eppu Normaali laulaa siitä, ”kun Turmiolan Tommi herää henkiin”, ja Jussi Parviaisen Juska Paarma -trilogian narsismin ja hormonien takaa pilkistää Tommin turpea naama. Kirjasen syntyhistorian, aatesisällön ja maailmankuvan tarkastelu avaa otollisen näköalan sekä raittiustyön syntyyn ja alkoholin määrittelyn muutokseen kansan juomasta kansan viholliseksi että suomalaisen arkitajuntaan.

Turmiolan Tommi on kahdeksan kuvan kertomus siitä, miten kelvosta ja hyvin toimeentulevasta talollisesta tuli köyhä renttu ja lopuksi murhaaja. Tätä vuonna 1853 perustetun Raittiuskirjasten toimikunnan yhdeksättä julkaisua oli toimittamassa itse Elias Lönnrot, ja sen kuvitti nuori Aleksandra Frosterus taidemaalari R. V. Ekmanin opastamana. Esikuvina olivat George Cruikshanken kuvakirjat ”The Bottle” ja ”Drunkard’s Children”. Nimenomaan nuorille tarkoitettua Tommin kuvatarinaa painettiin 5 000 kappaletta vuonna 1858, ja ruotsiksi kirjasesta otettiin vielä 1 000 kappaaleen painos (Tuominen 1953, 44—46).

Toimikunnan kirjaset saivat ristiriitaisen vastaanoton. Suurta vaikutusta ne tuskin saivat aikaan. Suurimman huomion keräsi ensimmäinen kirjanen ”Kolme päivää Sairion kylässä”. Längelmäellä kerrotaan joulunpyhät 1854 vietetyn siististi ja raittiisti ”aivan Sairion miesten tavoin”. Antti Manninen Mikkelin pitäjämästä kirjoitti, että ”muutamissa taloissa täällä, kun saivat sen kirjan, on tultu hyvin syviin ajatuksiin, jopa moniaisissa hyviin päätöksiin viinan keittämisen ja nauttimisen suhteen”. Sen sijaan Juhana Luukkonen Juvalta arvioi: ”Kolme päivää Sairion kylässä ei tietääkseni ole saattanut pitäjäläisiämme min-käänlaiseen mietintään viinan asiassa; näky

vaan, niin kuin sen lukemisesta olisi syttynyt erinomainen kiihko ja into viinan polttoon, sillä näinä viimeisinä parin viikon päivinä en ole paljon muuta puhetta kuullut talollisten kesken kuin kyseltävän: joko teillä on maltaita itämässä?, joko teillä on rankkia tehty?, montako rykiä teillä on viinaa poltettu? j.n.e.” (Tuominen 1953, 49—51).

Lainsäädäntö taustana

Kotitarvepolttota pidettiin tuottoisana elinkeinona 1800-luvun alkupuolella, sillä se kolminkertaisti viljan arvon. Viljan hinta pysyi korkeana, karjanravintona rankki vastasi poltettua viljamäärää ja jalostettu vilja oli helppompi kuljettaa markkinoille kuin jalostamaton. Alkeellista työnarvoteoriaa soveltaen oli päädytty kansan keskuudessa viljan polton kolminkertaiseen hyötyyn (Hytönen 1912, 19). Kruunu tosin verotti tätä kannattavaa toimintaa, mutta vero kohdistui tasapuolisesti kaikkiin talollisiin, polttipa talollinen viinaa tai ei. Aloitteleva sanomalehdistö ryntäsi kuitenkin suorastaan kilpaa julkaisemaan viinan kotipolttota vastustavia kirjoituksia 1840-luvulla. Uskonnollinen herätys ja kansallis-isänmaallinen innostus olivat avanneet yhtenäisyyttä janoavan kansan silmät näkemään viinan kiroit.

Vuoden 1841 asetuksella vapautettiin yleisestä viinanpolttoverosta ne, jotka sitoutuivat luopumaan poltto-oikeudesta 15 vuodeksi. Keittovehkeet oli hävitettävä tai jätettävä kruunun lunastettaviksi. Luovutetut poltto-oikeudet tarjottiin suurissa erissä vuokralle maanomistajille. Sallittu poltto-aika säilytettiin edelleen kolmena kuukautena. Talollisista 1/8 luopui ilomielin poltto-oikeuksistaan, ja tilalle syntyi suuria höyrypolttimoita, mikä olikin ollut asetuksen päämäärä.

Tuotantokyvyltään höyrypolttimot vastasi-

vat miltei vuoden 1909 tasoa. Lainsäädäntö oli siis huomattavasti tukenut alkoholin valmistuksen keskittämistendenssiä, millä oli puolestaan vaikutuksensa alkoholin saamiin merkityksiin nautintoaineena. Kotitarvepoltto ei tosin vielä tuolloin paljoa vähentynyt, sillä oikeutensa luovuttaneet olivat pääosin niitä, jotka eivät olleet oikeuksiaan käyttäneet.

Vuosina 1853—55 viinanpolttoaika rajoitettiin katovuosien takia 1,5 kuukaudeksi ja osin vieläkin lyhemmäksi; Viipurin lääni oli tästä poikkeus. Katojen ja rajoitusten takia viinanvalmistus supistui voimakkaasti ja viinan hinnat lähtivät kipuamaan rajuun nousuun.

Viljo Hytösen mukaan sanomalehdistö ylisti suuresti supistusten vaikutusta. ”Elämän sanotaan olleen rauhallisempaa ja siveellisempää niin kauan kuin polttoajan supistus oli voimassa.” Tosin samaan aikaan syntyi joukko yhteiskunnallisia epäkohtia.

Salapoltto kohtalona

Jo aiemmin oli esiintynyt viinan salakulje-

tusta Virosta Suomeen, mutta kohonneiden hintojen vaikutuksesta se moninkertaistui. ”Vuonna 1845 prof. Hucek arvioi Virossa valmistetun viinaa 3 miljoonaa vedroa (15 milj. kannua) eli noin 30 milj. litraa. Siitä kulutettiin omassa maassa 1 milj. vedroa, vietiin Venäjälle 900 000 vedroa ja ulkomaille 100 000 vedroa. Loput 1 milj. vedroa (4 700 000 kannua) hävisi tuntemattomalla tavalla, ja tämän määrän kirjoittaja otaksui salaa kuljetettavan Suomeen.” Hytösen mukaan arvio sisälsi liioittelua, mutta silti ongelma oli todellinen (Hytönen 1912, 131).

Turmiolan Tommin elämäkerran neljännessä kuvassa vallesmanni ulosmittaa Tommin omaisuuden. Kuvateksti kuuluu ”Ryöstö Tommin talossa”. Tällä tarinalla on juurensa jo edellisellä vuosisadalla, kun Kustaa III oli 1772 kieltänyt kotipolton julistamalla teollisesti valmistetun kruununviinan monopoliksi. Kalliin hintansa vuoksi kruununviina ei kuitenkaan mennyt kaupaksi, ja syntyi tavaton määrä salakuljetusta, laitonta kotipoltoa ja suunnattomat kruununviinan varastot. Hytö-

nen intoutuu kuvailemaan tapahtumia seuraavasti (1930, 86—89): ”Jotteivät kruununpolttimot tuottaisi tappiota ja perin turmelisi kruunun raha-asioita, koetti kuningas kaikin tavoin estää salapolttia. Paitsi varoituksia, sääti hän ankaria rangaistuksia salapollostä ja kehotti virkamiestensä tarkoin ottamaan selkoa syyllisistä ja säälimättömästi vetämään heidät oikeuteen. Niin tehtiinkin. Sekä syyllisten että syyttömien asuntoihin tunkeuduttiin usein keskellä yötä, särettiin kaapit ja kirstut, revittiin irti lukittujen huoneitten ovet j.n.e. Oikeudet olivat tulvillaan salapoltojuttuja, vankilat täynnä salapollostä tuomittuja. Tuhannet perheet joutuivat kerjäämään perheenisän istussa linnassa suorittamassa sakkoaan luvattomasta viinankeitosta. Monin paikoin rahvas tyystin köyhtyi sakkoja maksaessaan. Katkeruus tämän kaiken johdosta oli niin suuri, että syystä pelättiin talonpoikaiskapinaa. Sotaväkeä täytyikin jo paikoittain käyttää rahvaan rauhoittamiseksi.” Näin 1770-luvulla, eivätkä asiat olleet paljoa paremmin Tomminkaan aikana. Siitä pitivät huolta toistuvat kadot ja

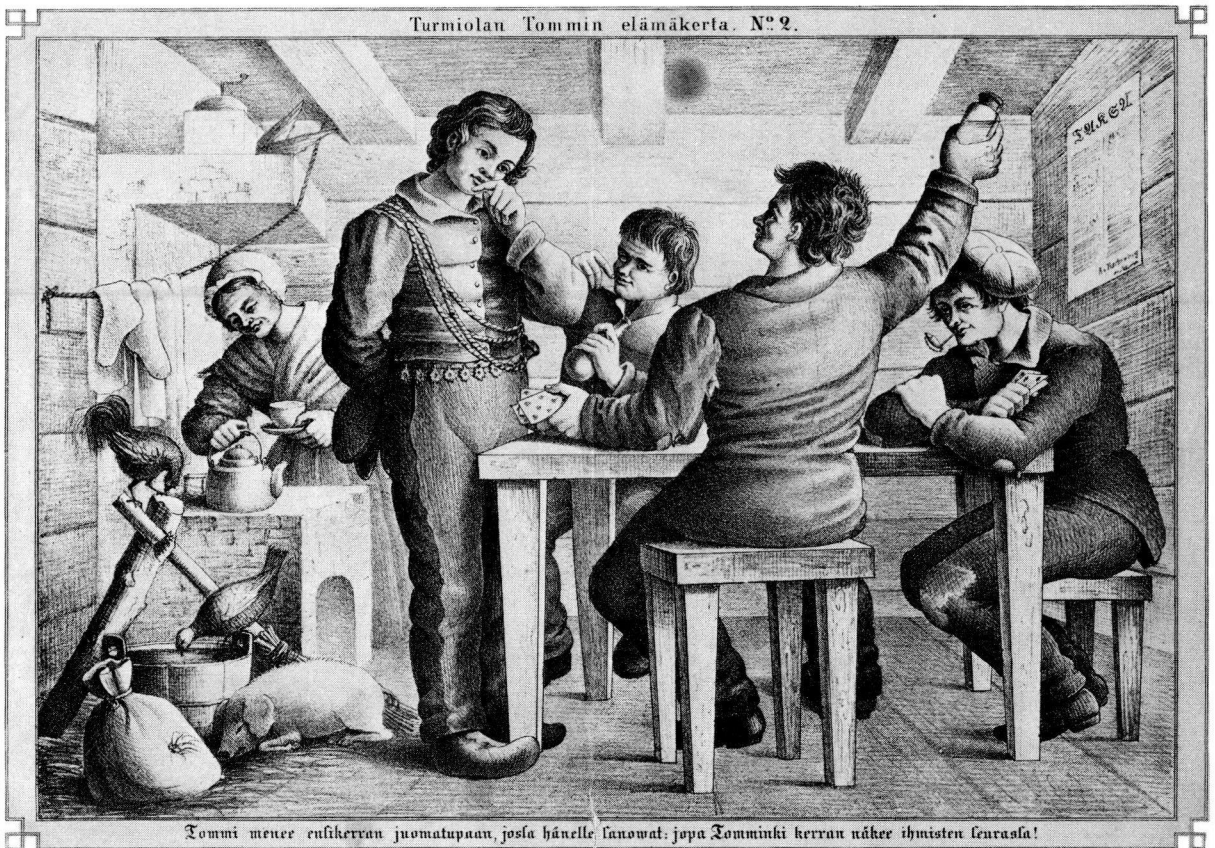
jatkuvasti kohoavat viinan hinnat.

Maaseudun murros

Tehtyjen laskelmien mukaan väkijuomakuolleisuus oli yhdeksännellätoista vuosisadalla suurimmillaan 50-luvulla (Huttunen 1954). Juuri tähän aikaan osui maaseudun sosiaalinen murros kipeimmin. Eritoten Hämeessä, Uudellamaalla sekä Turun ja Porin läänissä näkyi murros tilattoman väestön kasvuna, ja koko maassa kehitys oli samansuuntaista.

Murroksen osana tilallisten ansiomahdollisuudet paranivat paisuvan puutavarakaupan myötä. Sisämaahan auenneita kuljetusreittejä pitkin alkoi raha virrata maaseudulle 1850-luvulla. Edes tilaton väestö ei jäänyt tästä osattomaksi: se saattoi nauttia tuloista työpalkkojen muodossa.

Rahatalouden hidas saapuminen maaseudulle ei johtanut yksinomaan inflaatioon tai edes tilallisten vaurastumiseen tilattomien kustannuksella. Englantiin viedyn puutavaran

myötä saatiin maahamme vieras mahti, joka alkoi nakertaa aiempaa arvoyhtenäisyyttä, durkheimilaisen alku-uskonnollisuuden pohjaa. Alkoi prosessi, jonka juuria Matti Mäkelä sata vuotta myöhemmin osuvasti kuvaa. ”Sen perustana on paikallisen tuotantotavan muuttuminen globaaliseksi, se, että kesähallan sijaan Vehviläisen työn onnistumisen määrääkin Englannin kauppapolitiikka, metsätöiden koneellistuminen, kansainvälinen kilpailukyky, asiat, jotka ovat yhtä hyvin Vehviläisen kuin poliitikkojen ulottumattomissa” (Mäkelä 1986, 51).

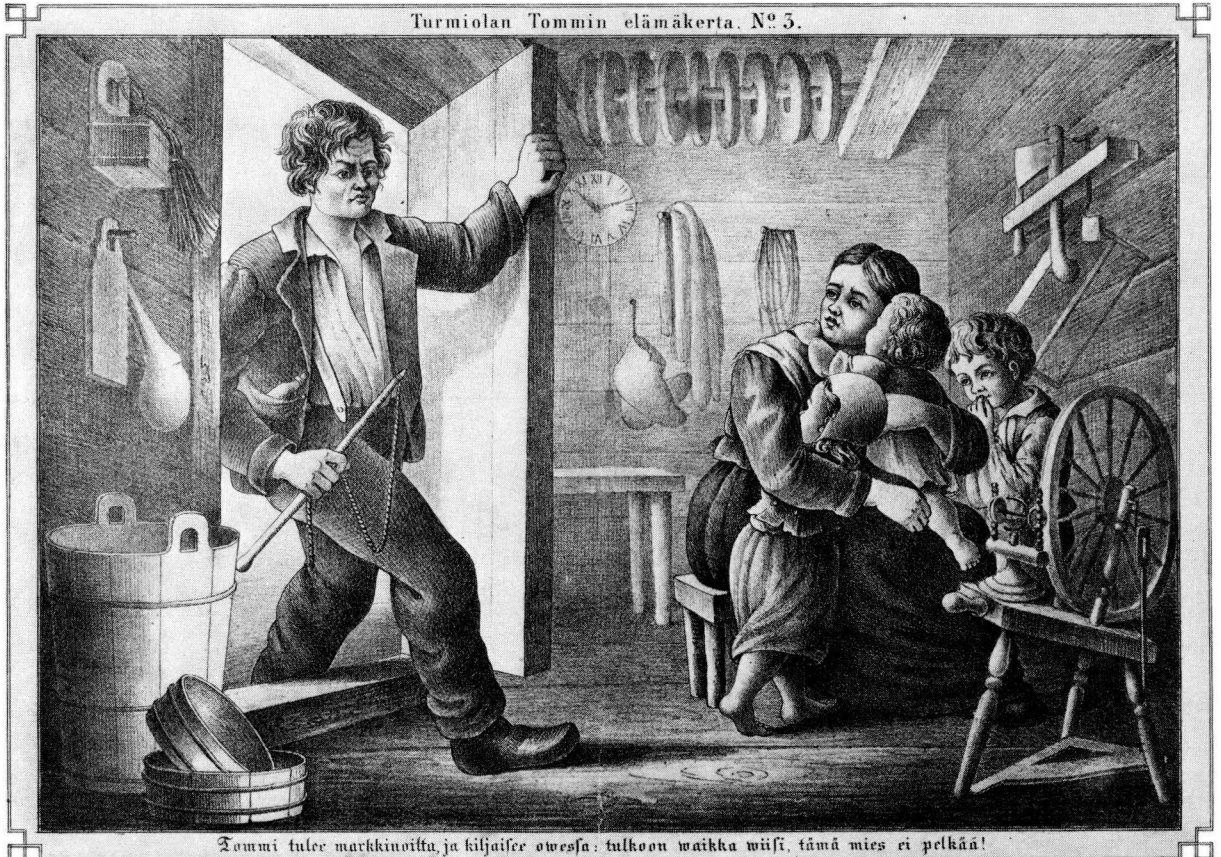
Voimakkaimmin vieraan mahdin tulon koki maaseudun tilaton väestö, joka joutui vasta suuressa muutossa täyttyvän palkkatyöläistymisen imuun. Jossakin liukenevan maalaisyhteisöllisyyden reunamilla eli myös Turmiolan Tommi. Kuten ruotsinkielisen laitoksen alaot sikko kertoo, talollisesta tuli tilaton, kelvoton, renttu.

1850-luvulla murrosta terästi vielä luontokin. Katovuodet saivat köyhimmän väestön näkemään nälkää. Talvella 1852—53, kun

vedet jäättyivät odottamattoman aikaisin, viljaa ei ehditty tuoda Venäjältä. Tähän ei edes viinanpolton rajoittaminen tuonut lohtua (Hytönen 1912, 123).

Alkoholikapitalismi

Myös harjoitettu alkoholipolitiikka täydensi sosiaalisen murroksen vaikutuksia: se syrji vähävaraista väestöä suosimalla valmistuksen keskittämistä. Myöhemmin raittiusliike sai voimakkaan kannattajajoukon tilattomasta, epäitsenäisestä väestöstä, joka oli jäänyt osattomaksi alkoholipolitiikan hedelmistä (Sulkunen 1977, 125—132). Toiseksi valmistuspolitiikka tuki alkoholin luonteen muutosta. Väinö Voionmaa väittää, että juuri alkoholikapitalismi muutti juomatavat. ”Jos alkoholijuomain käyttö missä oli vielä pysynyt juhlapäiväin, isänmaallisten maljain ja muiden perintätapain puitteissa, niin ne rajat nyt ylimielisesti rikottiin; jokainen, jolla oli rahaa hankkia kaikkialla ja aina saatavissa olevia väkijuomia, katsoi olevansa siveellisesti oikeutettu nauttimaan

niitä, milloin ja missä määrin hyvänsä” (Voionmaa 1925, 38—39).

Yhtä suoraviivaisesti Friedrich Engels näki juomatapain muutoksen taustalla kapitalismin ylipäänsä eikä yksinomaan alkoholikapitalismin. ”Työläinen palaa työstä kotiin väsyneenä ja voimattomana. Hän kohtaa kostean, kolkon ja likaisen asunnon, vailla minkäänlaista virkistystä, hänen täytyy saada *jotain*, joka saa hänen työnsä tuntumaan siedettävältä. Hänen jo ennestään ankea, ahdistunut, luulosairas mielentilansa, joka johtuu huonosta terveydestä, ennen muuta ruuansulatushäiriöistä, kärjistyy miltei kestäättömäksi hänen yleisen elämäntilanteensa ja olemassaolonsa epävarmuuden vuoksi. Hän on riippuvainen jokaisesta mahdollisesta sattumasta eikä voi itse tehdä mitään toimentulonsa turvaamiseksi. Huonon ilman ja kehnon ravinnon heikentämänä ruumis vaatii väkisin ulkoapäin tulevaa virikettä” (Schivelbusch 1986, 157).

Yhtä kaikki maaseudullakin tajuttiin, että alkoholitavara oli jotain muuta kuin alkoholia. Siellä muutos sulautui yhteen sosiaalisen mur-

roksen kanssa. Raittiuden Ystävä -lehti kirjoitti vuonna 1878 (Sulkunen 1977, 131): ”Kun ennen renki Jussi oli juovuksissa talon omasta viinasta, niin ei tuota niin pahaksi pantu. Mutta nyt kun tuon katalan vaikeasti ansaitut ropokset hänen omaksi turmiokseen menevät polttimonisännän leveisiin taskuihin ja kun hän seuraavana päivänä on kelvoton työhön, silloin tyhminkin huomaa viinan kaupan vihattavaa luonnetta.”

Kirjallisuuden nousu

Vasta rautatiet, joita alettiin rakentaa vuonna 1858, tekivät kirjojen levittämisen laajemmin kannattavaksi. Tosin Saimaan kanava oli mahdollistanut laivakuljetukset sisämaahan jo 1856. Parantuvan taloudellisen tilanteen mukana suomenkielisen kirjallisuuden nousu alkoi 1850-luvulla (Lappi 1970, 21—22).

Suurimpana kirjallisuusryhmänä olivat yhteen luokitellut jumaluusopin ja raittiuden kirjat. Molempien maailmankuvalle oli yhteistä staattisuus, sisäryhmätietoisuus ja

Turmiolan Tommin elämäkerta. N:o 4.

Ryöstö Tommin talosta.

jäsentymätön käsitys yhteiskunnasta. Turmiolan Tommi on mitä tyylipuhtain esimerkki uudemman kansanrunouden varoitustarinasta, joka kieltää kuulijaa poikkeamasta yhteisön normeista. Välttäänsä yksilöllisyyden korostamista kansallisromantiikka sopi oivallisesti perinteisen maailmankuvan aatesällöksi.

Raittiuskirjasten toimikunnassa raittiudella oli paljon horjuvampi rooli kuin fennomanialla ja kansallisromantiikalla. Raittiuden käsite ei vielä tuolloin ollut kiteytynyt ohjelmalliseksi. Toimikunnan jäsen Sakari Topelius kirjoitti haltioituneita oluen ylistyksiä ja piti suomalaisten terveen arvostelukyvyn osoituksena sitä, etteivät raittiusyhdistykset olleet koskaan saaneet pysyvää jalansijaa maassamme. Sen sijaan Elias Lönnrot lienee ollut ehdottomampi raittiuden ystävä (Tuominen 1953, 19—22).

Tommin tarina

Tätä taustaa vasten tarkastellaan Tommia mytologisena hahmona, suljettuna, raittiuteen

viikivänä rituaalitekstinä (rituaaliteksteistä ks. Suojanen 1982, 185—189; niiden lukemisesta ks. Katajamäki 1984, 3—6). Rituaalitekstissä raittius ei edusta vain alkoholista pidättäytymistä vaan julkisuuden määrittämää soveliaisuutta. Vaikka tarina tapahtuu maalaisyhteisössä, niin sen esikuvana on nouseva keskiluokkainen ydinperhe, joka ”pyrkii käänteispuolenaan määrittelemään tarkoin kaiken julkisesti sallittavan ja kyseenalaistamaan kaiken poikkeavuuden. Tässä se tarvitsi joukkoviestimiä poikkeavuuden kuvaajaksi, määrittäjäksi, löytäjäksi ja tulkiksi” (Heiskanen & Mitchell 1985, 11—15). Nykyisen lukijan maailmankuvaa vasten kuva Tommista muodostuu ironiseksi: traagisen sijasta Tommi näyttäytyy koomisena hahmona. Tämä ironia tarjoaa mahdollisuuden nähdä tekstin tasojen lävitse (ks. Zipes 1984).

1. kuva ”Onnellinen koto-elämä”. Kyseessä on talonpoikaispatriarkaatti. Valta ja voima kohottavat seisovan miehen yli muiden, kun istuva, lapsiaan ihaileva vaimo hohkaa lempeää alistuneisuutta. Barokin enkelinhahmoi-

Turmiolan Tommin elämäkerta. N:o 5.

Muistatko nyt! Jos ei muori anna velkää, jätä kirja pantiksi!

set lapsukaiset telmivät rypyttömissä, silkoissa vaatteissa onnenhymy huulillaan. Seiniä koristavat raamatun kuvat ja kirjahyllyssä seisovat Postilla ja Biblia. Myös vaimolla on kädessään kirja. Vaimoon sopii sanonta, että viisauden älku on Herran pelko. Katonrajan rukiiset todistavat talonpoikaiston ylpeää itsellisyyttä.

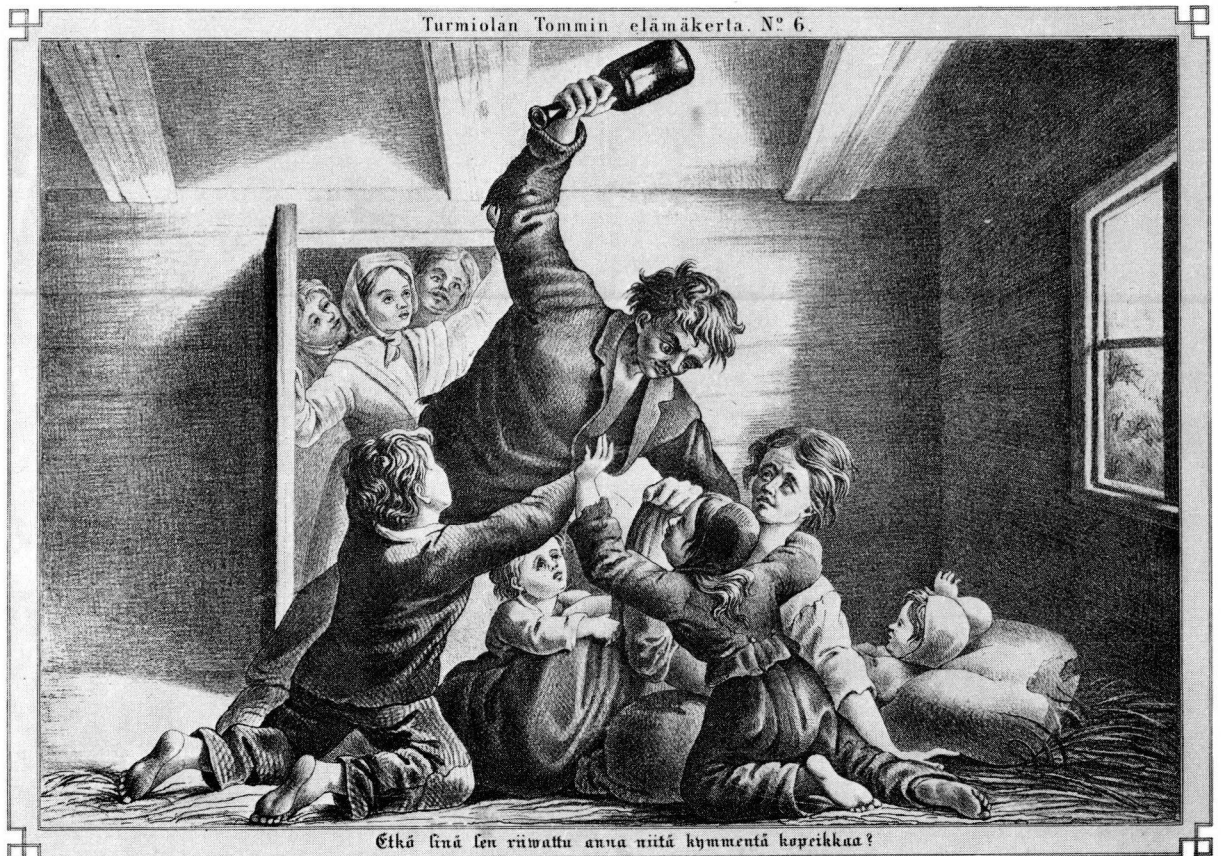
Lähemmin tarkasteltuna runebergiläis-eurooppalainen tyylikuva paljastuu kuitenkin kitschiksi. Kanarialinnun häkki ei sovi kuvaamaan perisuomalaista suhdetta luontoon. Tommin kirveenisku osuu harhaan: se näyttää katkaisevan aiotun kirveenvarren. Suomalainen mies, jota aito kansanperinne kuvaisi pikemminkin karhuksi, ei sovi tyylikuvan mystipäisen koti-isän rooliin. Tommin tarina kertoo myös, miten toivottoman vieraantunut runebergiläinen sivistyneistö oli Suomen kansasta.

Mutta kuvassa ei olekaan kyläyhteisö tai suurperhe vaan keskiluokkaisen ydinperheen julkisivu. Kyse voisi olla yhtä hyvin Hyvän Ystävän ravintolasta tai toimitusjohtajan hirs-

huvilasta Kuusamossa. Tarinan ensimmäisessä kuvassa on tunkeuduttu yksityiseen antamalla julkisesta käsin yksityisyydelle normi siitä, miltä tulee näyttää. Lukijan nautinnoksi muodostuu tirkistely.

2. kuva ”Tommi menee ensikerran juomatu-paan, jossa hänelle sanovat: jopa Tomminki kerran näkee ihmisten seurassa!”. Tommi on astunut tarkoin varjellusta yksityisestä julkiseen tilaan. Jo nyt julkisivun takainen maailma alkaa työntyä esille. Seisova Tommi rinnastuu myyttisenä eläimenä lattialla röhnöttävään sikaan (sian mytologiasta ks. Hukkila 1985, 15—17). Piilevänä poliittisena viestinä tarina haluaa varoittaa Tommia kapakan jaetusta riemusta työväen nousevan solidaarisuuden vaarana.

3. kuva ”Tommi tulee markkinoilta, ja kiljaisee owesta: tulkoon vaikka wiisi, tämä mies ei pelkää!”. Tommista on tullut muukalainen, häneen on tarttunut teollistuvan yhteiskunnan uusi villeyks (ks. Kuusamo 1985, 2). Järkyttävien yksityiskohta on seinälle ilmestynyt kello: kansanperinteen kerronnan kaikki ajattomuuden

säännöt on rikottu. Vaihtunut vaateparsa yllään ruoska ja viinatavara astuvat sisään, kun taustalta paistaa tyhjiys. Lapsiin kauhu on tarttunut oraalisenä vimmana, he pyrkivät syömään äitinsä. Ekspressionismin keinoin sie-luntilan ahtaus on kuvattu pienentyneenä huoneena ja ikkunan häviämisenä. Lyhentynyt leipäriivi puhuu luontaistalouden häviöstä.

Kuvan perustava lataus syntyy seksuaalisen latauksesta oman ja vieraan välillä. Tommi on käynyt toisessa todellisuudessa. Piiskan turvin Tommi yrittää pönkittää miehi-syyttään astuessaan arkielämän normaali-suutta, säädyllyisyyttä ja kurinalaisuutta edustavan valvojan luo (Falk & Sulkunen 1980, 260—262).

4. kuva ”Ryöstö Tommin talossa”. Musta-pukuinen vallesmanni vie kaiken, myös kellon seinältä. Uhkaava tilanne, todellisuuksien törmäys, selvitettiin vain valtiovallan edustajien avulla.

5. kuva ”Muistatko nyt! Jos ei muori anna welaksi, jätä kirja pantiksi!”. Mielivaltaiseen asentoon kaatunut tuoli luo hirvittävän ulos-

päin suuntautuvan jännitteen. Kuvassa tehdään suurin mahdollinen synti: raamattu ja viina vaihtuvat keskenään. Maalaisyhteisön maailmanlopun tunnelmaa vahvistaa Tommin hahmo, joka on toisinto Michelangelon freskosta. Aatami kurottaa kättään, mutta ketään ei ole tarttumassa käteen. Ovi on suljettu.

Myös maalaispatriarkaatti on murtunut, Tommi istuu. Vain kaksi leipää on enää katossa. Ainoata toivoa edustaa tyttölapsi, joka yhä yrittää lukea avoimen ikkunan ääressä.

6. kuva ”Etkö sinä sen riivattu anna niitä kymmentä kopeikkaa?”. Tommin humala on hallitsematon. Yksityisen ja julkisen välinen raja on murtunut. Paremmat kyläläiset päivittelevät ovella, kun Tommi riehuu pahnoilla vaimon ja lasten kimpussa. Intimiteatterissa Juska Paarma huutaa: ”Mua ahistaa!”. Ikkunasta näkyvät viheriöivät puut. Yksi juoppous on nähty, tarkastettu ja luokiteltu, muut kyläläiset saavat elää rauhassa omaa elämäänsä.

7. kuva ”Nouse ylös, äiti, nouse! minun on nälkä, vieraat pitelevät isää, ei se sinua enää lyö”. Kuollut vaimo makaa lattialla. Talon on

Turmiolan Tommin elämäkerta. N 7.

Nouse ylös, äiti, nouse! minun on nälkä, vieraat pitelevät isää, ei se sinua enää lyö.

vallannut sellainen autius, että koko kylä on mahtunut sisään katsomaan juopon tarinan surkeaa loppua.

Kaikki kuvasarjan elementit ovat tulleet yhteen: virkavalta, kyläläiset, ydinperhe. Yhteiskunta rankaisee hybrikseen kohonnuttua Juskaa, joka uskalsi tuoda julki hätänsä.

8. kuva ”Jo teki tekonsa wiina. Otti mielen miehen päästä. Raudat jalkahan rakenti”. Uuden alkoholitavaran lumo ja lume oli liikaa maalaisyhteisöllisyydelle. Tommi koki Kuller- von kohtalon: hänessä oli sankarin ainesta, mutta ei miestä palkkatyöläiseksi eikä ydinper- heen huoltajaksi. Vapaudesta jäivät vain kah- leet jalkaan. Mutta mitä viimeinen kuva oike- astaan kuvaa, kauhua totaalisesti tyhjässä palkkatyössäkö (ks. Noro 1982, 195—196)? Vai onnellisuusmuurin taakse vangittua per- heenisää Espoon Kivenlahdessa?

Kirjallisuus

Falk, Pasi & Sulkunen, Pekka: Suomalainen humala valkokankaalla — suomalaisen miehen

myyttinen fantasia. *Sosiologia* 17 (1980):4, 257—270

Heiskanen, Ilkka & Mitchell, Ritva: Lättäha- tuista punkkareihin. Helsinki: Otava, 1985

Hukkila, Kari: Taiteilija ruokapöydän hämä- rässä marginaalissa. Esitteessä *Pidot Hyvinkäällä*. Näyttely ravintolakulttuurista, syömisestä, juomi- sesta ja tanssista. Hyvinkää 1985, 9—17

Huttunen, Lassi: Alkoholimyrkytysten kuolon- uhreista Suomessa vuodesta 1802 alkaen. *Alkoholi- politiikka* 19 (1954): 4, 108—113

Hytönen, Viljo: Suomen valtion paloviinapoli- tiikka v. 1826—1866. Helsinki 1912

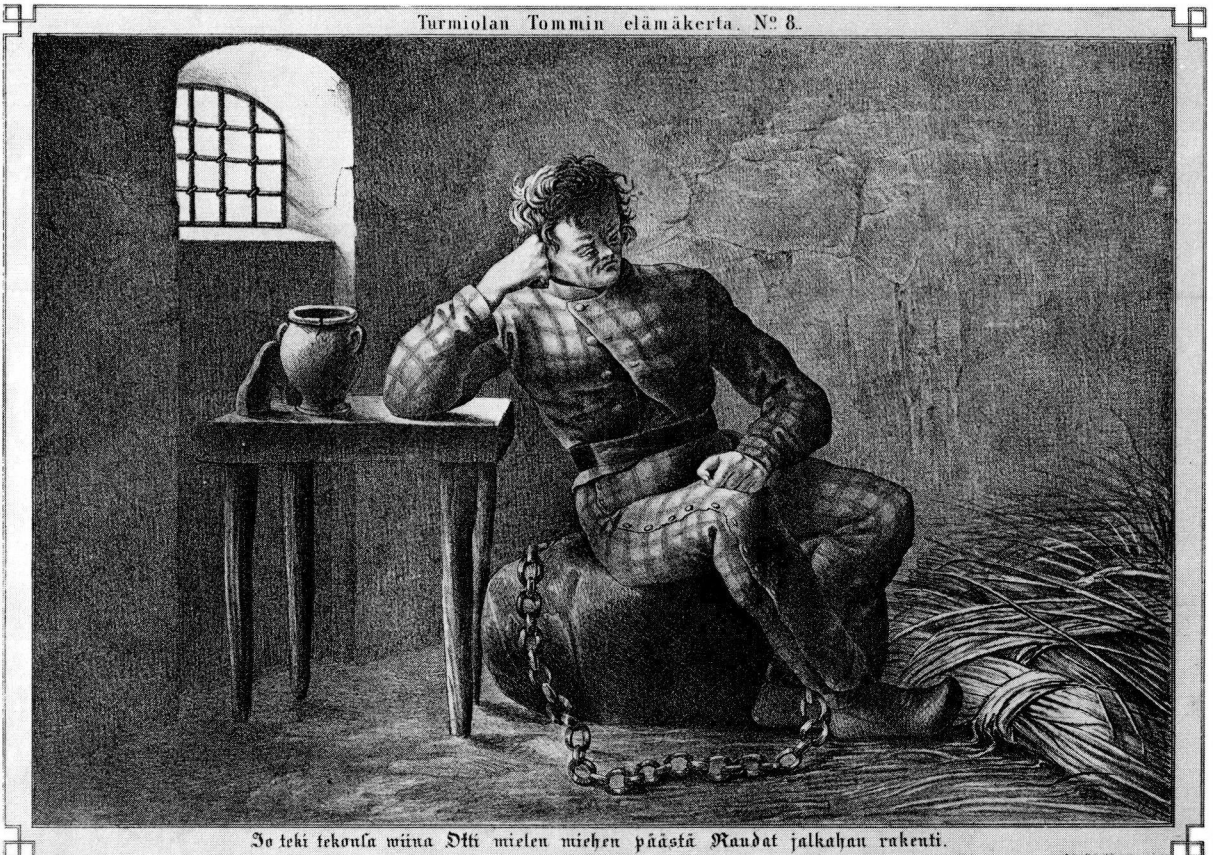
Hytönen, Viljo: Suomen raittiusliikkeen historia. Porvoo: WSOY, 1930

Katajamäki, Matti: Yhteiskunnallistuneen yh- teiskuntatieteen koulutuksesta. Kannunvalajien julkaisusarja n:o 1. Helsinki 1984

Kuusamo, Altti: Syrjästäkatsojan tarina eli kuva, katse ja kapakka. Esitteessä *Pidot Hyvinkäällä*. Näyttely ravintolakulttuurista, syömisestä, juomi- sesta ja tanssista. Hyvinkää 1985, 2—8

Lappi, Unto: Kirja kirjasta. Porvoo: WSOY, 1970

Mäkelä, Matti: Suuri muutto. Helsinki: Otava, 1986

Noro, Arto: Freie Franzenia. Tutkijaliiton julkaisusarja 20. Helsinki 1982

Schivelbusch, Wolfgang: Nautintoaineitten kulttuurihistoria. Helsinki: Otava, 1986

Sulkunen, Irma: Raittiusliikkeen synty Suomessa. Seloste 105/1977. Helsinki: Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos, 1977

Suojanen, Päivikki: Sosiolingvistiikan antropologiset ulottuvuudet ja käyttö kulttuurin tutkimuksessa. Teoksessa Suojanen & Suojanen (toim.):

Sosiolingvistiikan näkymiä. Helsinki 1982

Thomas i Brännby. Helsingfors: F. Liewendal, 1859

Tuominen, Uno: Raittiuden Ystävät 1853—1953. Helsinki: Raittiuden Ystävät, 1953

Turmiolan Tommi. Helsinki: F. Liewendal, 1858

Voionmaa, Väinö: Alkoholikysymys. Porvoo: WSOY, 1925

Zipes, Jack: Saga och samhället — den klassiska genren för barn och civilisationsprocessen. 1984.

English Summary

Ilkka Arminen: Kuinka Turmiolan Tommia olisi luettava? (How to Read Turmiolan Tommi?)

Turmiolan Tommi (1858) or 'Paul of Perdition Place', is a picture story of how an upstanding and prosperous farmer became a no-good and lay-about and finally a murderer. Although 'Tommi' did not attract much attention when it was first published, it has become part of the mythology of alcohol in Finland. An examination of the pamphlet and its origins sheds light on the early days of the temperance movement and also on everyday Finnish perceptions of the phenomenon.

A major change in alcohol production occurred in the 1840s when legislation centralizing distillation was introduced. The aim was to reduce the need to produce alcohol at home. Increasing smuggling of spirits from Estonia to Finland was a harmful side effect. The pace of social and economic change in rural Finland in the 1850s increased the landless and indigent proportion of the population. Social conditions were made still worse by repeated crop failures. On the other hand, connections to the interior began to improve, and this opened up new prospects for the timber trade. This in turn meant the gradual disintegration of the rural system of values, for the landless population found itself more often and more clearly in the position of wage workers. It is just this change, which in Finland ended only after the major internal migration of

1950—1970, that is related in Turmiolan Tommi, the upstanding farmer who lost his land and became a no-good.

The policy of centralized alcohol production in the 19th century led to a phenomenon known as alcohol capitalism, which purportedly changed drinking habits. In the countryside this phenomenon was merged with social change.

The rise in Finnish-language literature began in the 1850s. Literature was dominated by theological and temperance works; they shared a world view characterized by stability, introspection and a diffused perception of society. Turmiolan Tommi is a typical example of a tale of warning in latter-day folklore; it warns the reader against departing from the norms of the community. However, the ideology behind it is one of the already rising, middle-class familism.

An analysis of the series itself can be concentrated in the final conclusions of picture 8. As the caption states, "liquor had already done its work. It had deprived the man of his senses and shackled him". The charm and delusion of the new alcohol was too much for the rural community. Tommi suffered the fate of Kullervo in the Kalevala: he had the makings of a hero, but not of a wage earner nor of a parent in a nuclear family. The fetters on his feet were all that was left to remind us of his freedom.

Alkoholipoliitikka Vol. 51: 336—345, 1986